

Велики Петак

- Није ли то најтужнији дан за нас, када пострада Онај који прими све грехе наше, који се родио ради нас и нашег спасења. Знао је Господ Исус Христос да ће Га јеврејске старешине ухватити и осудити на смрт, те претходне вечери окупи апостоле Своје и каза им дајући им Хлеб: "Узмите једите, ово је тело моје које се за вас ломи, за опроштај грехова". А затим им пружи чашу са вином и рече: "Узмите и пијте из ње сви, ово је Крв моја Новог Завета, која се за вас излива за опроштај грехова". Те тако установи Свету Тајну Причешћа.

Познаде издајника свог, Јуду и то му каза пред свима. И када би на молитви у Гетсиманском врту ухватише Га војници и доведоше пред судију, Понтија Пилата, лажно Га оклеветаше и осудише на смрт. Био је свирепо мучен,

пљуван и понижаван, а на леђа Му ставише дрвени Крст и поведоше Га између двојице разбојника на брдо Голготу изнад Јерусалима. Разапеше Га на Крст, где Он у тешким мукама издахну. Али чак ни тада не заборави Он мајку своју, Пресвету Богородицу, него је повери свом верном ученику Јовану Богослову, обративши му се речима: "Сине ево ти Мајке, Мајко ево ти Сина". У тренуцима умирања, када Његова душа напушташе човечије тело Он мољаше Оца Свог Небесног да опрости људима који га осудише и разапеше, како тада за њих тако и дан данас за све нас он се усрдно моли Богу да нам опрости све грехе наше и избави нас од невоље. Испусти душу своју, Онај који је био безгрешан, Онај који прими све грехе наше и проли крв своју ради нашег спасења и очишћења. Земља се у том тренутку затресе и наста велика тама. Мртви устадоше из грובה својих, и схватише сви да Он заиста би Син Божји. Скидоше Га са Крста и сахранише у Гетсиманском Врту. Наша Црква слави на овај дан успомену на Христово Распеће. У свим нашим молитвеним храмовима износи се плаштаница (платно на коме је приказано полагање Христово у гроб), коју верници целивају све до Васкрса. Плаштаница се поставља на посебно украшен сто (Христов Гроб) испред олтара. Везано за тај догађај постоји у нашем народу обичај да се провлачи испод плаштанице и тада се помишља нека жеља и помоли се Богу, који ће услишити наше молитве и испунити наше жеље. Наша Црква, на Велики Петак заповеда најстрожји пост, без рибе и уља, по могућству, ко може, пожељно је на тај дан ништа не јести.

Тропар (глас 2):

Благообразниј Јосиф с дрва сњем пречистоје тјело твоје, плаштаницеју чистоју обвив, и воњами во гробје новје покрив положи.

- Велика жртва је принесена. Пошто Бог Отац не гледа на свет као на материјалан и духован, већ све створено види кроз Сина Својега, и пошто је људски род пао у ропство природе, значи пропадљивог, смрти, Син Божији оваплотио се, проживео земаљски живот у људском телу и на крају умро мученичком смрћу на крсту - да би васкрсао, подигао из гроба људску природу и тако отворио људима пут ка вечном животу.

На крсту је страдао Једини без греха, а испратили су Га повицима "Распни га!". Христос је разапет "у време Понтија Пилата", али сваким својим грехом ми Га поново и поново разапињемо.

На Велики петак Црква је све моменте свештених догађаја спасења света означила богослужењем. Време хватања Спаситеља у Гетсиманском врту и осуду Његову од архијереја и старешина на страдање и смрт - богослужењем јутрења, време вођења Спаситеља на суд ка Пилату - богослужењем првог часа, време осуде Господа на суду код Пилата - богослужењем трећег часа, време крсних страдања Христа - шестим часом, а скидање тела Христовог са крста - вечерњом (на вечерњу износи се плаштаница на средину храма, ради поклоњења мртвом Господу, на њој представљеном). Часови на Велики петак свршавају се овим редом: први, шести, девети и зову се царски часови - јер су византијски цареви увек присуствовали на овим часовима у цркви, а после њих је бивало многољетије царевима.

Као што му је Христос прорекао на Тајној вечери, пре петка ујутро апостол Петар се, у страху да и њега не затворе и казне, три пута одрекао свог Господа. Схвативши шта је урадио, одмах се покајао у горком плачу. Издајник Јуда, кад је сазнао да је Исус осуђен на смрт, мучен грижом савести обесио се. Пилат понуди јеврејском народу да им пусти једног затвореника, као што је то био обичај пред Пасху, али народ је изабрао разбојника и бунтовника Вараву, а за Христа је повикао скоро у глас: "Распни га! Распни га!" Војници вуку Исуса, шибају Га и ругају Му се, стављају Му на раме крст на коме ће бити разапет и воде Га, заједно са два разбојника која ће подврћи истој казни, на Голготу. Пред самим брдом Исус клону под тежином крста, па војници натерају Симона Киринајца да Му понесе крст. На Голготи војници разапињу Христа, а Њему са једне и друге стране - два разбојника. Изнад главе Христове на крст су прикуцали таблицу са натписом: "Исус Назарећанин, цар јудејски". Близу крста стоје апостол Јован, Богородица, Марија Клеопова, Марија Магдалина и Саломија, мајка синова Заведејевих. Под крстом војници деле коцком Христове хаљине, као што је проречено у писму, а док се један разбојник руга разапетом Христу други Га моли да га помене у царству Своме. У тренутку кад је Христос у мукама умро на крсту, над земљом је била тама, завеса у Јерусалимском храму која је раздвајала светињу од светиње над светињама поцепала се на двоје, од горњег до доњег краја... Пошто су Му копљем пробали ребра да би се уверили да је мртав, војници по Пилатовој наредби допусте Јосифу из Ариматеје, Никодиму и осталим Исусовим пријатељима да скину Његово тело с крста, помажу Га мирисима и положи у гроб издубљен у стени. Положивши тело у гроб, они навале на врата од гроба тежак камен и разиђу се у великој тузи. Било

је то вече уочи јеврејског празника Пасхе. Сваке године на Велики петак Црква оживљава у нама догађај Христовог страдања на крсту за људске грехове. Величанствена тишина Великог петка најављује већ извојевану победу у космичкој битки Богочовека против Сатане и смрти. Сатана је халапљиво прогутао мамац који ће уништити његову власт - Јагње Божије.

Злим људима ништа није тако мрско и одвратно као добар човек. А уколико пред собом имају човека без икаквог греха, онда постају гори од звери, јер животиња убија и комада плен само да утоли глад, а човек то ради из најнижих побуда, да би уживао у туђим мукама.

У ноћи између Великог четвртка и Великог петка, Јудеји су уз грозне поруге, Исуса Христа бичевали. Римљани су наставили сутрадан крвави пир. Пилат је све то мирно гледао. Његов кукавичлук је био већи од људског осећања за правду, и судијског поштовања закона. У жељи да Исуса потпуно понизе, римски војници су му обукли скерлетну одору, јер скерлетна боја је била боја царева и нико други није смео да је носи. Скакали су и играли око њега смејући се цару, а на главу су му ставили трнов венац, као круну. У свом безумљу нису знали да су, из жеље да га понизе, уствари посведочили истину. Исус јесте био Цар над царевима, јер његово царство није од овога света.

Ту сурову игру су наставили Јудеји, кад им је Пилат предао Исуса, рекавши да никакве кривице на налази на њему, односно, да тај човек није прекршио никакав закон, дакле, он је невин. Сурови и опаки Ирод, блудник, родоскрвнитељ и убица св. Јована Претече, је могао све да прихвати, али не и да пред њим стоји невин човек. Онај ко у себи нема ни трунчицу чистоте, не може да прихвати да она постоји код других. Желећи да се нај невинијем од свих људи који су икада земљом ходили наруга, Ирод је наредио да Исусу обуку белу одору, која је знак невиности. Тако су и Јудеји признали истину (иако тога нису били свесни), мада им је намера била да покажу поруганог, исмејаног и униженог човека, којег је светина до јуче славила као Пророка и Спаситеља. Тако су у оба случаја, иако због лакрдије и бестијалног иживљавања и Римљани и Јудеји, иако несвесно признали Исуса Христа за оно што је он и био, Безгрешни Цар.

Тог страшног дана Пилат и Ирод су се измирили, јер су пре тога били у завади. Ујединило их је зло дело.

Кад су Јудеји видели да могу само да муче Исуса, али да не могу да га осуде, рекли су Пилату да се Исус уствари буну против императора, јер себе проглашава царем, а такав грех мора да казне Римљани. Како је то било време уочи Пасхе, највећег јудејског празника, обичај је налагао да један затвореник буде пуштен на слободу. Тада је у затвору био Варава (Бараба), осуђен због убиства римских војника и побуне против Римљана. Пилат је питао народ кога хоће да ослободи, Исуса или Вараву, и народ је тражио Вараву, а кад је питао шта да уради са Исусом, светина је почела да урла: „Распни га! Распни га!"

Исусу су опет обукли његову одећу коју му је исткала Пресвета Богородица, у

којој је ишао и проповедао, за коју су војници касније бацали коцку, и тиме су се испуниле речи из Псалма да ће се за његове хаљине бацати коцка.

Натоварили су му тешки крст на леђа и повели га путем који и данас, две хиљаде година касније, носи име Улица Бола (Via dolorosa). Успут су га пљували, добацивали погрдне речи. Нашао се ту и један добар човек Симон из Киринаје, који се сажалио и помогао Господу да носи крст страдања. И једна добра жена, Вероника, истрчала је из куће и марамом обрисала крв, зној и пљувачку са Исусовог лица. Он није могао речима да јој се захвали, али је то учинио на свој начин. На марами је остала слика лика Христовог. Како онда тако и данас. Та марама постоји и на њој је нерукотворени лик Христов.

На брду Голгота (Лобања), била су три крста. Христов у средини и двојице разбојника са стране, и то је био један од начина на који су желели да га понизе.

Чак и тада, после свих мучења и понижавања која је доживео, Христос није клео, он је молио Оца свог небеског да опрости овим људима јер не знају шта чине.

Кад је коначно, око три сата поподне, по нашем рачунању времена, дух свој предао Оцу, сва природа, Божја творевина, се побунила против неправде и злочина: помрачило се сунце, отварили су се гробови, затрела се земља, завеса у Храму се расцепила одозго до доле, и камење се распадало у прах уз ужасан прасак. Тако су се обистиниле Христове речи да ће и камење проговорити. И мртво камење је сведочило Живога Бога.

„Само васкрсење могло је наградити оволико страдање. Само се васкрсом Христовим може природа и наша савест умирити“ (еп. Николај Велимировић)

<http://www.pravoslavna-srbija.com/Pravoslavlje/VelikiPetak/VelikiPetak.htm>